

Advies FG inzake de AVG en de Remote Access omgeving van het CBS

5.1.2.e

Functionaris voor gegevensbescherming CBS (FG)

projectnummer Klik en typ projectnummer
 Klik en typ sector
 4 december 2018

samenvatting Klik en typ de samenvatting
trefwoorden Klik en typ de trefwoorden

1. Inleiding

In de remote access omgeving (RA) van het CBS krijgen externe onderzoekers de mogelijkheid onderzoek te doen op CBS-data. De DG van het CBS kan daartoe op basis van de CBS-wet Art.41 machtiging verlenen aan onderzoeksinstituten. In het verleden zijn door het CBS een aantal eisen geformuleerd waaraan een onderzoeksinstituten, een onderzoeker, het specifieke onderzoek en de data waarop onderzoek wordt gedaan, moeten voldoen.

In deze notitie worden een aantal additionele wettelijke voorwaarden geformuleerd bij de verwerking van persoonsgegevens binnen de RA voor zowel onderzoeksinstituten binnen de EU als buiten de EU.

2. Persoonsgegevens in de RA-omgeving

Daar waar de data over personen¹ gaat, zijn deze data verrint (gepseudonimiseerd).

In de zin van de AVG zijn het voor het CBS persoonsgegevens omdat deze data door het rinnummer te herleiden zijn naar identificeerbare natuurlijke personen.

Voor de onderzoeker is dit niet direct mogelijk. Voor de onderzoeker is het daarom niet zonder meer helder of de beschikbare data persoonsgegevens bevatten in de zin van de AVG.

Er zijn een aantal waarborgen in het proces ingebouwd, zoals:

¹ Niet zijnde bedrijfsinformatie over ZZP-ers

1. De dataset moet een minimaal aantal eenheden bevatten.
2. Printen, exporteren en downloaden van het bestand zijn technisch onmogelijk gemaakt.
3. Het onderzoek, de onderzoeker en de onderzoeksinstelling (of het onderdeel waar de onderzoeker werkzaam is) moeten een statistisch of wetenschappelijk doel hebben: er is professioneel geen interesse in het individu zelf.
4. De output wordt gecontroleerd door het CBS op onthulling van individuen.
5. De onderzoeker krijgt alleen toegang tot de bestanden die strikt noodzakelijk zijn voor het onderzoek.
6. Er wordt gewerkt onder juridische afscherming d.m.v. contracten en geheimhoudingsverklaringen.

Met dergelijke technische en organisatorische maatregelen zijn de data conform de eisen in de CBS-wet passend beveiligd tegen herkenning. Maar de datasets zijn niet zodanig beveiligd dat bijvoorbeeld zichtherkenning 100% uitgesloten is. Een niet te bepalen aantal records uit een groter geheel kunnen daarmee identificerend zijn. Voor de eenvoud en de veiligheid is het beter daarom het gehele bestand als een bestand met persoonsgegevens te bestempelen.

Hoewel dus de kans op herkenning klein is en het risico bij herkenning laag is, zijn de data naar mening van de FG persoonsgegevens in de zin van de AVG aangezien het data zijn over identificeerbare natuurlijke personen.

Dit houdt in dat de externe instantie en de externe onderzoeker persoonsgegevens verwerkt. In termen van de AVG is de onderzoeksinstelling een verwerkingsverantwoordelijke. De AVG stelt dat de instantie dan voor iedere verwerking een grondslag² en een doelbinding moet hebben en daarnaast aan de informatieplicht³ moet voldoen. De doelbinding is helder: statistiek en wetenschap (conform het onderzoeksvoorstel). De grondslag is niet zonder meer helder. De onderzoeksinstantie zal die voor zichzelf bij iedere verwerking moeten bepalen. Het CBS moet zich er van vergewissen dat de externe instelling conform de AVG de data mag verwerken. Dit kan door bij toekenning van een instellingsmachtiging expliciet te vragen naar en te wijzen op het hebben van een grondslag bij iedere verwerking. Het CBS mag dan vervolgens op basis van de AVG en de CBS-wet toegang verlenen tot de data. Indien de onderzoeksinstelling niet over een grondslag beschikt, dan mag de onderzoeksinstantie niet als verwerkingsverantwoordelijke persoonsgegevens verwerken. Vaak werken dergelijke instanties echter in opdracht van derden, bijvoorbeeld een ministerie. In dat geval zou het ministerie als verantwoordelijke (en dus met grondslag) de onderzoeksinstelling als verwerker kunnen inzetten.

² De AVG kent 6 type grondslagen, t.w. toestemming, overeenkomst, wettelijke verplichting, noodzakelijk om de vitale belangen van de betrokkene, algemeen belang, gerechtvaardigd belang van de verwerkingsverantwoordelijke.

³ Een betrokkene moet (kunnen) weten welke persoonsgegevens waar en met welk doel verwerkt worden zodat deze zijn rechten kan uitoefenen.

Ten opzichte van de huidige werkwijze zou het volgende moeten veranderen:

1. Stel als CBS vast dat in de RA sprake is van verwerking van persoonsgegevens;
2. Stel vast dat externe onderzoekers alleen op microdata mogen werken als hun bedrijf een grondslag conform de AVG heeft om dit te doen.
3. Het CBS wijst de onderzoeksinstelling er op dat zij als verwerkingsverantwoordelijke binnen de RA-omgeving persoonsgegevens verwerken in de zin van de AVG met alle bijbehorende rechten en plichten⁴.
4. Het CBS vraagt de onderzoeksinstelling naar een mogelijke grondslag⁵ en legt deze vast.
5. Het kan voorkomen dat er voor verschillende projecten verschillende grondslagen zijn bij dezelfde onderzoeksinstelling. Bij ieder projectvoorstel zal een bevestiging gevraagd moeten worden.
6. Het CBS publiceert op haar site aan welke instanties toegang verleend wordt. Per project wordt aangegeven met welk doel welke persoonsgegevens verwerkt worden. Dit in het kader van de informatieplicht van het CBS.
7. Een onderzoeksinstelling zonder grondslag zou als verwerker van haar opdrachtgever kunnen acteren indien deze wel een grondslag heeft.

Voor de verwerkingsverantwoordelijken en verwerkers binnen de EU wordt hiermee aan de wettelijke kaders voldaan. Voor verwerkingsverantwoordelijken en verwerkers buiten de EU, in het Engels heten dit resp. controllers en processors, worden aanvullende garanties gevraagd. Zie hiervoor het volgende hoofdstuk.

3. De onderzoeksinstelling bevindt zich buiten de EU.

Het CBS krijgt vanuit buitenlandse onderzoeksinstellingen aanvragen voor onderzoeken via de RA-omgeving. Binnen de EU geldt natuurlijk de AVG. Als de onderzoeksinstelling zich buiten de EU bevindt, dan is het beschermingsniveau welke de AVG wil bieden niet zondermeer gegarandeerd. Als een verwerkingsverantwoordelijke persoonsgegevens laat verwerken door verwerkingsverantwoordelijke buiten de EU dan heet dat doorgifte⁶. De AVG kent een ruime interpretatie van het begrip verwerken. Ook kijken is een vorm van verwerken.

Indien een onderzoeker binnen de RA-omgeving namens een verantwoordelijke van buiten de EU onderzoek verricht op CBS-data dan is er in AVG-termen sprake van **doorgifte** van persoonsgegevens naar een derde land.

De AVG stelt dat persoonsgegevens bij doorgifte aan een buitenlandse verwerkingsverantwoordelijke nog steeds voldoende, lees conform AVG, beschermd dienen te

⁴ Daarnaast gelden natuurlijk de gebruikelijke RA-voorwaarden als verdere beperking.

⁵ Vaak zal een onderzoeksinstelling werken op basis van één grondslag. Als een onderzoeksinstelling nooit met persoonsgegevens gaat werken in de RA dan zal dit ook vastgelegd moeten worden.

⁶ Het gaat dus niet om waar de onderzoeker zich bevindt

worden. Doorgifte mag dan op basis van een zogenaamd adequaatheidsbesluit of op basis van passende waarborgen. Onderstaande is afkomstig van de site van de AP:

<<begin citaat>>

Persoonsgegevens doorgeven vanuit Nederland naar het buitenland mag alleen als een land voldoende bescherming biedt. Voor doorgifte naar landen buiten de EU gelden aparte regels. In deze gevallen is het mogelijk om persoonsgegevens door te geven aan landen buiten de EU:

Doorgifte op basis van een adequaatheidsbesluit

Als een land buiten de EU in de nationale wetgeving een passend niveau van gegevensbescherming biedt, kan de Europese Commissie (EC) een 'adequaatheidsbeslissing' nemen (artikel 45 van de AVG). De EC stelt dan vast dat de gegevensbescherming in dat land van een vergelijkbaar niveau is als de AVG.

Zo'n beslissing kan over een heel land worden genomen, maar ook over een bepaalde sector binnen een land. Bijvoorbeeld in Canada, waar alleen commerciële bedrijven binnen het bereik van de adequaatheidsbeslissing vallen.

Als er een adequaatheidsbeslissing is genomen, hoeft er voor doorgifte naar dat land of die sector geen aanvullende waarborg te worden getroffen.

Het EU-VS privacyschild is een voorbeeld van een adequaatheidsbeslissing met het verschil dat de beslissing alleen geldt voor zover het ontvangende bedrijf zich heeft gecertificeerd en zich houdt aan de principes die zijn vastgelegd in het privacyschild.

Doorgifte op basis van passende waarborgen

1. Modelcontract

Als er geen sprake is van een adequaatheidsbeslissing, dan moet er een andere passende waarborg zijn als een organisatie persoonsgegevens wil doorgeven aan een land buiten de EU. Dat kan met een modelcontractbepaling die door de Europese Commissie is vastgesteld (artikel 46 (2) onder b).

2. Gedragscode en certificering

Twee nieuwe manieren om een passend beschermingsniveau te waarborgen zijn de goedgekeurde gedragscodes (artikel 46 (2) onder e van de AVG) of via een certificeringsmechanisme (artikel 46 (2) onder f van de AVG).

De AVG stelt wel als voorwaarde dat wanneer een organisatie deze instrumenten wil gebruiken voor doorgifte, dit samen moeten gaan met bindende en afdwingbare toezeggingen van de partij in het derde land om de juiste waarborgen toe te passen.

<<einde citaat>>

De onder het laatste punt opgenomen 'gedragscode en certificering', de zogenaamde 'corporate binding rules' komen in de praktijk nog niet voor. Blijft over het 'modelcontract'.

Per heden heeft de EU vastgesteld dat het adequaatheidsbesluit geldt voor onderstaande landen (of deel van landen). Deze lijst is variabel in de tijd. Ook onderstaand citaat is afkomstig van de site van de AP:

<<begin citaat>>

Alle landen in de EER (EU, Noorwegen, Liechtenstein, IJsland) hebben een passend beschermingsniveau.

Daarnaast geldt:

Landenlijst EC

De EC heeft besloten dat de volgende derde landen een passend beschermingsniveau bieden:

- Andorra
- Argentinië
- Canada (alleen commerciële organisaties)
- Faeröer Eilanden
- Guernsey
- Isle of Man
- Israël
- Jersey
- Uruguay
- Verenigde Staten

Let op: dit geldt alléén voor doorgifte van gegevens op grond van het door de EC vastgestelde [EU-VS privacyschild](#). Of als het gaat om [Passenger Name Records](#) (informatie van vliegtuigpassagiers doorgegeven aan de United States Bureau of Customs and Border Protection).

- Zwitserland.

U vindt de EC-besluiten onder [Adequacy decisions](#) op de website van de EC.

<<einde citaat>>

Ten opzichte van de huidige werkwijze zou het volgende moeten veranderen:

1. Stel vast als CBS dat als de externe onderzoeker onder de verantwoordelijkheid werkt van een buitenlandse verwerkingsverantwoordelijke, er sprake is van doorgifte aan derde landen in de zin van de AVG.
2. Stel vast op basis van het adequaatheidsbesluit vast of er sprake is van een passend beschermingsniveau.
3. Zorg dat instellingen en onderzoekers uit (delen van) landen zonder passend beschermingsniveau voldoen aan de eisen die de AVG stelt aan doorgifte. Dit moet door de verwerkingsverantwoordelijke het ongewijzigde(!) modelcontract te laten tekenen.

Met bovenstaande twee punten wordt binnen de RA verwerkt conform de wettelijke eisen bij doorgifte aan derde landen.

Bijlage: de link naar de modelcontracten.

Een modelcontract van de EC voor doorgifte tussen 2 verantwoordelijken waarbij de een gevestigd is binnen de Europese Unie (EU) en de ander daarbuiten, zie: Beschikking van de Commissie van 15 juni 2001 (2001/497/EG). Een door het bedrijfsleven opgesteld alternatief modelcontract voor de doorgifte tussen 2 verantwoordelijken waarbij de een gevestigd is binnen de EU en de ander daarbuiten, zie: Beschikking van de Commissie van 27 december 2004

Versiehistorie en distributie

Versie	Datum	Beschrijving van de wijziging	Auteur
1.0.p1	dd-mm-jj	Initiële versie	PID
	dd-mm-jj	Geplande update.	

Versie	Distributie
1.0.p1	